

Hallituksen esitys Eduskunnalle Makedonian kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että Eduskunta hyväksyisi Makedonian kanssa 25 päivänä tammikuuta 2001 allekirjoitetun sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen ja voimaansaattamislakiehdotuksen. Sopimuksen tarkoituksena on edistää ja tiivistää taloudellista yhteistyötä Makedonian kanssa ja selkiinnyttää erityisesti sijoituksia koskevia oikeudellisia perusteita maiden välillä. Sopimuksen avulla halutaan varmistaa suotuisat edellytykset toisen sopimuspuolen kansalaisten ja yritysten sijoituksille toisessa sopimusmaassa sekä tunnustetaan tarve suojella niitä.

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen täyttäneensä valtiosäännöissään sopimuksen voimaantulolle asetetut vaatimukset. Esitykseen sisältyy lakiehdotus eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Makedonia oli entisen Jugoslavian köyhimpiä alueita ja nyt maa on käymässä läpi siirtymävaihetta. Entisen Jugoslavian perintönä Makedoniale jäi rauta- ja terästeollisuutta, tekstiilituotantoa ja elintarviketeollisuutta. Vaikka Makedonia onnistui pysyttelemään sivullisena konflikteissa, merkitsi entisen Jugoslavian hajoaminen yhteyden katkeamista tärkeisiin kauppakumppaneihin. YK:n JLT:n saarto sekä Kreikan toimeenpanema kauppasulku Makedonian nimestä johtuen tuottivat aikanaan suuria tappioita Makedonian taloudelle. Uusia menetyksiä toi mukanaan Kosovon kriisi pakolaisineen. Toisaalta Kosovon sodan myötä tulleet ulkomaiset joukot ja Kosovon vilkastunut talousvaihto ovat vaikuttaneet myönteisesti Makedonian ulkomaankauppaan, joka on ollut alijäämäistä koko sen itsenäisyyden ajan, ja Makedoniaan on suuntautunut runsaasti ulkomaista apua. Välttämättömät kansainvälisten rahoituslaitosten avulla toimeenpannut rakenteelliset uudistukset ovat keskittyneet maatalousreformiin, yritysten rakennemuutoksiin ja pankkisektorin kehittämiseen. Tähänastiset tulokset ovat kuitenkin jääneet jälkeen asetetuista tavoitteista monien tärkeiden yksityistämisen- ja rakenneuudistusohjelmien viivästymisen vuoksi. Kansainvälinen valuuttarahasto ja maailmanpankki ovat ehdollistaneet tukensa ja vaativat tappiota tuottavien valtionyritysten yksityistämistä. Edistymistä onkin jo tapahtunut vuoden 2000 loppupuolella ja yksityistämisprosessia nopeuttaa myös vuodelta 1993 olevan yksityistämislain uudistaminen.

Makedonian investointipolitiikan liberalisointi aloitettiin vuonna 1993 saattamalla voimaan ulkomaisia investointeja koskeva laki. Vuonna 1996 hyväksyttiin laki kaupallista yrityksistä ja perustettiin investointien edistämisvirasto kehitysministeriön alaisuuteen. Ulkomaiset sijoitukset ovat kuitenkin vielä jääneet matalalle tasolle. Erityisesti pankkijärjestelmää, omistusoikeuslainsäädäntöä ja verotusjärjestelmää on uudistettava

sekä tehostettava lahjonnan ja korruption vastaisia toimia tavoitteiden saavuttamiseksi. Tärkeimmät investoijamaat ovat olleet Itävalta, Slovenia, Sveitsi, Kreikka ja Saksa. Eniten sijoittajia on kiinnostanut telekommunikaatiosektori ja energiantuotanto. Kreikka on tehnyt merkittävät investoinnit Makedonian pankkisektorille. Kaakkois-Euroopan vakaussopimuksen solmiminen on osaltaan lisännyt kiinnostusta Makedoniaa kohtaan. Yksi vakaussopimuksen keskeisimmistä tavoitteista on suotuisan investointi-ilmapiiirin luominen alueelle ja sopimuksen piirissä on alueen maita varten hyväksytty laajamittainen ohjelma investointilohjen parantamiseksi. Yhtenä keinona investointien edistämiseksi pidetään alueen maiden ja muiden vakaussopimusmaiden kahdenkeskisiä investointisopimuksia, joiden solmimista ohjelmassa suositellaan. Makedonialla on voimassa investointisopimus jo 27 maan kanssa, joista 23 on OECD-maata.

EU:n Länsi-Balkanin politiikan perustana on vakautus- ja assosiaatioprosessi (Stabilisation and Association Process, SAP). Prosessi on EU:n toiminnan ytimenä Kaakkois-Euroopan vakaussopimuksessa. Prosessi kattaa taloudellisen ja rahoitusavun, poliittisen dialogin, kauppasuhteiden kehittämisen alueen maiden kanssa ja niiden kesken, lainsäädännön lähentämisen sekä yhteistyön muilla aloilla, kuten sisä- ja oikeusasioissa. Makedonia on Länsi-Balkanin maista edennyt pisimmälle tässä prosessissa. Makedonian vakautus- ja assosiaatiosopimus parafoitiin Zagrebin EU-Länsi-Balkan huippukokouksessa marraskuussa vuonna 2000 ja se on tarkoitus allekirjoittaa kevään 2001 kuluessa. Makedonian kauppa EU:n kanssa on kasvanut jo vakautus- ja assosiaatiosopimusta edeltävien kaupan yksipuolista vapauttamista koskevien sopimusten myötä.

Suomen kauppa Makedonian kanssa on ollut vähäistä. Vienti, joka vuonna 1999 oli 36,5 mmk, on käsittänyt lähinnä koneita ja laitteita ja tuonti, vuonna 1999 5,2 mmk, rauta- ja terästuotteita. Suomalaisen yritysten painopistealueita Makedoniassa, kuten koko

entisen Jugoslavian alueella ovat energiahuolto-, ympäristö- ja tietoliikennehankkeet. Investointeja suomalaisyrityksillä ei kuitenkaan toistaiseksi ole Makedoniassa. Investointisuojausopimuksen tekemistä pidetään kuitenkin perusteltuna jo tässä vaiheessa ottaen huomioon tavoitteet maan investointiolosuhteiden parantamiseksi.

Suomella on ennestään voimassa sijoitusten suojelua koskevat sopimukset seuraavien maiden kanssa: Egypti (SopS 3/1982), Kiina (SopS 4/1986), Sri Lanka (SopS 54/1987), Malesia (SopS 79/1987), Unkari (SopS 20/1989), Venäjä (tehty Neuvostoliiton kanssa, SopS 58/1991, muutospöytäkirja SopS 57/1999), Tshekki (tehty Tshekin ja Slovakian liittotasavallan kanssa, SopS 73/1991), Viro (SopS 104/1992), Latvia (SopS 5/1993), Romania (SopS 121/1992), Liettua (SopS 119/1992), Uzbekistan (SopS 74/1993), Ukrainaa (SopS 6/1994), Valko-Venäjä (SopS 89/1994), Turkki (SopS 29/1995), Chile (SopS 23/1996), Vietnam (SopS 27/1996), Argentiina (SopS 21/1996), Korean tasavalta (SopS 25/1996), Thaimaa (SopS 35/1996), Slovakia (tehty Tshekin ja Slovakian liittotasavallan kanssa, SopS 73/1991), Peru (SopS 33/1996), Arabiemiraattien liitto (SopS 22/1997), Kuwait (SopS 32/1997), Indonesia (SopS 34/1997), Moldova (SopS 42/1997), Kazakstan (SopS 20/1998), Puola (SopS 28/1998), Albania (SopS 16/1999), Oman (SopS 18/1999), Bulgaria (SopS 50/1999), Filippiinit (SopS 52/1999), Libanon (SopS 4/2000), Slovenia (SopS 37/2000), Meksiko (SopS 54/2000) ja Etelä-Afrikan tasavalta (SopS 8/2001).

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Sopimukseen liittyvät määräykset tähtäävät lähinnä yritysten sijoituksiin kohdistuvan mielivaltaisen kohtelun mahdollisuuksien vähentämiseen ja sijoitusympäristön ennakoitavuuden lisääntymiseen kohdemaassa. Sopimus pyrkii vähentämään ulkomaisiin sijoituksiin liittyvää poliittista maariskiä ja alentaa siten yritysten sijoituskynnystä. Sopimuksella halutaan vaikuttaa myös ulkomaisiin sijoituksiin liittyviin rahoituskustannuksiin alentavasti.

Sopimuksessa määritellään sijoittajan ja sijoituksen käsitteet sekä sopimuksen maantieteellinen soveltamisala. Sopimuksella edistetään investointeja yleisesti ja suojellaan maahan tehtyjä sijoituksia.

Sopimuksen mukaan kumpikin sopimuspuoli myöntää alueellaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille oikeudenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun ja täyden suojelun ja turvan. Tällaisiin sijoituksiin on sovellettava vähintään yhtä edullista kohtelua kuin omien sijoittajien tai kolmansien maiden sijoittajien sijoituksille, riippuen siitä kumpi kohtelu on sijoittajan kannalta edullisempi.

Sopimuksen tarkoittamia sijoituksia voi kansallistaa, pakkolunastaa tai muuten ottaa haltuun, mutta ainoastaan ei-syrjivältä pohjalta ja yleisen edun sitä edellyttäessä. Toimenpiteeseen voidaan ryhtyä vain välitöntä, riittävää ja tosiasiallista korvausta vastaan asianmukaisin laillisin menettelyin.

Sodasta, aseellisesta selkkauksesta, hätätilasta tai vastaavasta johtuva sijoitusten kärsimä vahinko on hyvitetävä tai korvattava vähintään samantasoisesti kuin oman maan tai kolmansien maiden sijoittajien osaksi tuleva hyvitys.

Sopimus mahdollistaa varojen välittömän siirtovapauden vaihdettavissa valuutoissa sekä juoksevien maksujen että pääomasiirtojen osalta.

Mikäli sijoittajan ja toisen sopimuspuolen välillä syntyy riitaisuuksia, on sopimuksessa määräykset tuomioistuini- ja kansainvälisestä välimiesmenettelystä. Sopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen liittyvät erimielisyydet sopijapuolten välillä ratkaistaan kutakin yksittäistapausta varten perustettavassa kansainvälisessä välimiesoikeudessa.

Esitys sisältää ehdotuksen blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole suoranaisia valtiontaloudellisia vaikutuksia. Esityksellä pyritään edistämään suomalaisten yritysten kansainvälistymistä luomalla niiden sijoitustoiminnalle suotuisimmat ja turvatummat edellytykset toisessa sopimusmaassa.

4. Asian valmistelu

Neuvottelut investointisuojaosopimuksesta Makedonian kanssa oli tarkoitus käynnistää Helsingissä jo alkuvuodesta 1999. Kosovon kriisi johti kuitenkin neuvotteluvalmistelujen keskeytymiseen ja niihin voitiin palata vasta vuoden lopulla. Neuvottelut käytiin Helsingissä 31.1.—3.2.2000 Makedonialle toimitetun Suomen mallisopimuksen pohjalta. Neuvottelujen päätteeksi sopimusteksti parafoitiin 3.2.2000. Ulkoasiainministeriö pyysi sopimuksen hyväksymistä varten lausunnot valtiovarainministeriöltä, kauppaja teolli-

suusministeriöltä, työministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, Suomen Pankilta, Finnvera Oyj:ltä, Invest in Finland Bureau:lta, Keskuskauppakamarilta, Teollisuuden ja Työnantajain keskusliitolta, Kemianteollisuus ry:ltä, Metsäteollisuus ry:ltä ja Metalliteollisuuden keskusliitolta.

Sopimus allekirjoitettiin ministeritasolla Skopjessa 25 päivänä tammikuuta 2001 ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasin vierailun yhteydessä. Makedonian puolelta sopimuksen allekirjoitti valtiovarainministeri Nikola Gruevski.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimuksen sisältö

1 artikla. Artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt käsitteet sijoitus, sijoittaja, tuotto ja sopimuspuolten alueet. Artiklan sanamuodosta ilmenee, että kolmansissa maissa sijaitsevista tytäryhtiöistä tehdyt sijoitukset on rajattu sopimuksen ulkopuolelle.

2 artikla. Kumpikin sopimuspuoli sitoutuu edistämään toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksia sekä suojelemaan alueellaan olevia toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksia ja myöntämään niille oikeudenmukaisen kohtelun ja täysimääräisen ja jatkuvan suojan ja turvan. Sijoituksiin ja niihin liittyvään liiketoimintaan ei saa isäntävaltion taholta kohdistua kohtuuttomia tai syrjiviä toimenpiteitä.

3 artikla. Artiklassa sopimuspuolet sitoutuvat huolehtimaan sopimuksen soveltamiseen vaikuttavien lakiansa, alemmantasoisten säännöstensä ja viranomaispäätöstensä julkisesta saatavuudesta.

4 artikla. Artikla velvoittaa isäntäsopimuspuolen takaamaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille ja niiden tuotolle vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää omien sijoittajiensa tai jonkin kolmannen valtion sijoittajien sijoituksille. Edullisen kohtelun vaatimus ulotetaan myös toisen sopimuspuolen sijoittajiin, kun on kyse sijoitusten hoidosta, ylläpidosta, käytöstä, hyödyntämisestä tai myynnistä.

Isäntäsopimuspuoli ei saa alueellaan kohdistaa toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksiin suoritusvaateita, joilla puututaan liiketoimintaan antamalla esimerkiksi raaka-aineiden hankintaa sekä tuotteiden valmistusta, tuotantoa ja jakelua koskevia määräyksiä.

5 artikla. Artiklassa määritellään poikkeukset pääsääntönä olevasta suosituimmuuskohtelusta. Muun muassa alueelliset taloudelliset järjestöt ja tulliliitot erotetaan sopimuksen ulkopuolelle siten, että niistä koituvia etuja ei velvoiteta ulottamaan toisen so-

pimuspuolen sijoittajiin. Samoin sopimuksen ulkopuolelle suljetaan kansainvälisistä verosopimuksista sekä monenvälisistä investointisopimuksista aiheutuvat etuudet.

6 artikla. Omaisuuden kansallistamiselle ja pakkolunastukselle asetetaan tiukempia edellytyksiä kuin kansallisessa lainsäädännössä on tapana. Niihin voi ryhtyä ainoastaan yleisen edun vaatiessa ja syrjimättömyyden pohjalta. Korvauksen on oltava välitön, riittävä ja tosiasiallinen ja sen on vastattava pakkolunastetun sijoituksen kohtuullista markkina-arvoa. Korvaukseen sisältyy kyseisen valuutan kaupallisen markkinakoron mukainen korko korvauksen maksupäivään saakka. Sijoittajalla, jonka sijoituksia pakkolunastetaan, on myös oikeus saada lunastuspäätös nopeasti riitautettua isäntävaltion tuomioistuimessa tai muussa toimivaltaisessa viranomaisessa.

7 artikla. Artiklassa on määräykset siltä varalta, että sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille tapahtuu menetyksiä sodan, kapinan, kansallisen hätätilan, mellakan tai muun vastaavan häiriötilan johdosta. Mikäli isäntävaltiona oleva sopimuspuoli suorittaa asian johdosta sijoittajille korvauksia, on toisen sopimuspuolen sijoittajia kohdeltava vähintään yhtä edullisesti kuin isäntävaltion omia tai kolmannen valtion sijoittajia.

Isäntävaltio on 2 kappaleen mukaan kuitenkin tietyin lisäedellytyksin välittömästi vastuussa siitä toisen sopimuspuolen sijoittajille koituneesta vahingosta, joita sen asevoimat tai viranomaiset ovat aiheuttaneet takavarikoimalla tai tuhoamalla näiden omaisuutta. Korvauksen on oltava välitön, riittävä ja tosiasiallinen.

8 artikla. Sopimuksessa taataan vapaa siirto-oikeus pääomille, tuotoille, koroille, maksuille, korvauksille ja ulkomaisten työtekijöiden ansiotuloille. Siirtojen tulee tapahtua viipymättä vaihdettavassa valuutassa sijoituksen kohdemaassa voimassa olevaan vaihtokurssiin. Artiklassa säädetään myös käyvän kurssin määrittelystä poikkeustapauksissa.

9 artikla. Jos sopimusvaltio taikka sen edustajaksi määrätty taho on myöntänyt takauksen tai muun vastaavan sitoumuksen toisen sopimusvaltion alueella olevalle sijoitukselle ja tullut tällä perusteella korvausvelvolliseksi, siirtyvät kyseistä sijoitusta koskevat oikeudet ensin mainitulle maksuvelvolliseksi joutuneelle sopimusvaltiolle. Näitä oikeuksia se sijaantulijan asemassa toteuttaa itse tai osoittamansa edustajan välityksellä samassa laajuudessa kuin alkuperäinen sijoittaja.

10 artikla. Artiklan mukaan sopimuspuolet neuvottelevat ajoittain sopimuksen täytäntöönpanoon ja soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä.

11 artikla. Artiklassa määritellään menettelytavat sopimuspuolen ja toisen sopimuspuolen sijoittajan välisten riitojen ratkaisussa. Artiklan alussa todetaan, että riidat tulisi ratkaista sovinnollisesti riidan osapuolten kesken. Jos riitaa ei ole ratkaistu sovinnollisesti kolmen kuukauden kuluessa, voi sijoittaja viedä riidan isäntävaltion toimivaltaiseen tuomioistuimeen tai välimiesmenettelyyn. Valinta on lopullinen kuitenkin sillä poikkeuksella, että keskeneräinen riita-asia voidaan siirtää kansallisesta tuomioistuimesta välimiesmenettelyyn.

Välimiesmenettelyyn turvautuessaan sijoittajalla on kolme toisensa osittain poissulkevaa vaihtoehtoa: a) sijoituksia koskevien riitaisuuksien kansainvälinen ratkaisukeskus (ICSID), b) välimiesmenettely em. keskuksen ylimääräisten järjestelyjen mukaisesti tai c) Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen kauppaoikeuden komitean (UNCITRAL) sääntöihin perustuva tilapäinen välimiesoikeus. Jos ainoastaan toinen sopimuspuolista on ICSID-yleissopimuksen sopimuspuoli, voidaan riita saattaa välimiesmenettelyyn keskuksen ylimääräisten järjestelyjen mukaisesti.

Sopimuspuolet sitoutuvat olemaan vetoamatta missään vaiheessa välitysmenettelyä sijoittajaa vastaan siihen, että tämä on saanut hyvityksen kärsimästään vahingosta vakuutuksen kautta. Artikla on luonteeltaan prosessioikeudellinen ja turvaa sijoittajan asemaa riitaisuuksissa sopimuspuolen kanssa.

Sopimusvalliot hyväksyvät peruuttamattomasti artiklassa määriteltyjen oikeusistuinten toimivallan sijoituksia koskevissa riitaisuuk-

sissa. Ne tunnustavat myös annettujen tuomioiden lopullisuuden ja sitovuuden sekä täytäntöönpantavuuden alueellaan.

12 artikla. Artikla koskee sopimuspuolten eli hallitusten välisiä sopimuksen tulkinnasta ja soveltamisesta aiheutuvia riitoja, jotka artiklan 1 kappaleen mukaan tulee mahdollisuuksien mukaan ratkaista diplomaattiteitse. Mikäli riitaa ei ole saatu ratkaistuksi kuuden kuukauden kuluessa, voi kumpikin sopimusvaltio artiklan 2 kappaleen mukaan saattaa riidan tilapäisen välimiesoikeuden käsiteltäväksi.

Välimiesoikeuden perustamista, kokoonpanoa ja menettelytapoja koskevat määräykset on kirjattu artiklan 3—6 kappaleeseen.

13 artikla. Artiklan mukaan sopimuspuolet sitoutuvat myöntämään lainsäädäntönsä asettamissa puitteissa sijoituksiin liittyvät luvat mukaan luettuna avainhenkilöstön ja näiden perheenjäsenten oleskelu- ja työluvut.

14 artikla. Sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille turvataan sopimukseen verrattuna paremmat oikeudet silloin, kun hän on niihin kansallisen lainsäädännön tai kansainvälisen oikeuden velvoitteiden mukaan oikeutettu. Kumpikin sopimuspuoli noudattaa muita velvoitteita, joita sillä mahdollisesti on toisen sopimuspuolen sijoittajan yksittäisen sijoituksen osalta.

15 artikla. Artiklan mukaan sopimuksen määräyksiä sovelletaan kaikkiin ennen ja jälkeen sen voimaantuloa tehtyihin sijoituksiin. Sen sijaan soveltamisen ulkopuolelle jäävät kaikki ennen sopimuksen voimaantuloa alkaneet riitaisuudet tai ratkaistut vaateet.

16 artikla. Artikla sisältää tavanomaiset loppumääräykset sopimuksen voimaantulosta ja sen irtisanomisesta. Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kumpikin sopimuspuoli on ilmoittanut toisilleen sopimuksen valtiosisäisten voimaansaattamisedellytysten täyttymisestä.

Sopimus on voimassa kaksikymmentä vuotta ja sen jälkeen aina kahdenkymmenen vuoden jaksoissa, ellei sopimusta ole kummankaan osapuolen toimesta irtisanottu vähintään kahtatoista kuukautta ennen alkuperäisen tai jatkettun voimassaoloajan päättymistä. Irtisanomisen jälkeinen niin sanottu suoja-aika on niin ikään kaksikymmentä vuotta.

2. Lakiehdotusten perustelut

Laki Makedonian kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Perustuslain 95 §:n 1 momentissa edellytetään, että kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan valtiosisäisesti voimaan erityisellä voimaansaattamislalla.

Esitys sisältää ehdotuksen blankettilaiksi.

1 §. Lakiehdotuksen 1 §:llä voimaansaataan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

2 §. Tarkempia säännöksiä voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella.

3 §. Voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella. Laki on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan.

3. Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen täyttäneensä valtiosäännöissään sopimuksen voimaantulolle asetetut vaatimukset. Esitykseen sisältyvä voimaansaattamislakiehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja säätämisen järjestys

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys on luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos määräyksen

tarkoittamasta asiasta on jo voimassa lain säännöksiä taikka siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp ja PeVL 12/2000 vp).

Sopimuksen 1 artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt käsitteet. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten sisältöön ja soveltamiseen välillisesti vaikuttavat määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan. Sopimuksen 1 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan suostumusta.

Sopimuksen 6 artiklan mukaan sopimuspuoli saa pakkolunastaa toisen sopimuspuolen sijoittajien tekemiä sijoituksia ainoastaan artiklassa tarkemmin määritellyillä ehdoilla. Artiklassa on lisäksi määräyksiä tällaisen toimenpiteen johdosta maksettavista korvauksista ja niihin liittyvistä koroista. Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu ja omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan säädetään lailla. Lisäksi artiklan edellä mainitut määräykset korvausten maksamisesta voivat olla osittain ristiriidassa pakkolunastuslainsäädännön kanssa. Sopimuksen 5 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 7 artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuolella on välitön vastuu tietyin edellytyksin vahingosta, joita sen asevoimat tai viranomaiset ovat aiheuttaneet takavari-koimalla tai tuhoamalla toisen sopimuspuolen sijoittajan tekemän sijoituksen tai sijoituksen osan. Valmiuslain 37 §:n 1 momentin (198/2000) mukaan lain nojalla suoritettujen toimenpiteiden johdosta kärsitystä vahingosta suoritetaan täysi korvaus. Pykälän 2 momentin mukaan vahingosta suoritetaan kuitenkin vain kohtuullinen korvaus, jos vahinkoa on vahingon kärsineen varallisuusolot ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä tai jos valtiontaloudelliset tai kansantaloudelliset syyt sitä vahinkojen suuren määrän vuoksi välttämättä vaativat. Sopi-

muksen 7 artiklan määräykset yhdessä 6 artiklan määräysten kanssa voivat olla ristiriidassa valmiuslain korvaussäännösten kanssa tai ainakin voivat valtioneuvoston harkintaa rajoittaen vaikuttaa tapaan, jolla valmiuslain säännöksiä sovelletaan. Määräykset kuuluvat sen vuoksi lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 11 artiklassa määritellään sijoittajan ja sopimuspuolen välisissä riidoissa noudatettavat menettelyt. Sopimuspuolet hyväksyvät omien tuomioistuintensa lisäksi myös välimiesoikeuden toimivallan sijoituksia koskevissa riitaisuuksissa. Väilitystuomiot ovat lopullisia ja sitovia. Artiklassa tarkoitettussa välimiesmenettelyssä voi tulla Suomea sitovalla tavalla vahvistetuksi, miten tiettyä lainsäädännön alaan kuuluvaa sopimusmääräystä on tulkittava. Sopimuksen 9 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 12 artiklan mukaan sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevat sopimuspuolten väliset riitaisuudet voidaan ratkaista erityisessä välimiesmenettelyssä. Välimiesoikeuden päätös on sitova ja se voi koskea asioita, jotka kuuluvat Suomessa lainsäädännön alaan. Artiklassa tarkoitettussa välimiesmenettelyssä voi tulla Suomea sitovalla tavalla vahvistetuksi, miten tiettyä lainsäädännön alaan kuuluvaa sopimusmääräystä on tulkittava. Tällaisen oikeudellisesti sitovan tulkinnan voidaan katsoa jossain määrin kos-

kettavan valtion täysivaltaisuutta ja kuuluvan lainsäädännön alaan.

Yleisperustelujen nykytilaa käsittelevässä jaksossa on lueteltu Suomen voimassa olevat sijoitusten suojelua koskevat sopimukset. Kaikkien sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamista koskevat lait on säädetty tavallisen lain säätämijärjestyksessä. Nyt käsiteltävänä oleva sopimus sijoitusten edistämistä ja suojaamisesta Makedonian kanssa ei poikkea voimassa olevista sopimuksista säätämijärjestyksen kannalta merkityksellisissä kohdin. Esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan siten hyväksyä tavallisen lain säätämijärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Skopjessa 25 päivänä tammikuuta 2001 tehdyn Suomen hallituksen ja Makedonian hallituksen välisen sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Makedonian kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Helsingissä 25 päivänä tammikuuta 2001 tehdyn Suomen hallituksen ja Makedonian hallituksen välisen sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella.

3 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 27 päivänä huhtikuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

*Liite**(Suomennos)***SOPIMUS****SUOMEN HALLITUKSEN JA MAKE-
DONIAN HALLITUKSEN VÄLILLÄ
SJOITUSTEN EDISTÄMISESTÄ JA
SUOJAAMISESTA**

Suomen hallitus ja Makedonian hallitus, jäljempänä "sopimuspuolet", jotka

ovat tietoisia tarpeesta suojata sopimuspuolen sijoittajien toisen sopimuspuolen alueella olevia sijoituksia ketään syrjimättä;

haluavat lisätä sopimuspuolten taloudellista yhteistyötä sellaisten sijoitusten osalta, joita sopimuspuolen kansalaiset ja yritykset ovat tehneet toisen sopimuspuolen alueella;

tiedostavat, että sopimus tällaisille sijoituksille myönnettävästä kohtelusta edistää yksityisen pääoman siirtoja ja sopimuspuolten taloudellista kehitystä;

ovat samaa mieltä siitä, että vakaat puitteet sijoituksille edistävät taloudellisten voimavarojen mahdollisimman tehokasta käyttöä ja parantavat elintasoja;

ovat tietoisia siitä, että taloudellisten yhteyksien ja liikeyhteyksien kehittäminen voi edistää kansainvälisesti tunnustettujen työelämään liittyvien oikeuksien kunnioittamista;

ovat samaa mieltä siitä, että nämä tavoitteet voidaan saavuttaa lieventämättä vaatimuksia, jotka liittyvät yleisesti sovellettaisiin terveyttä, turvallisuutta ja ympäristöä koskeviin toimenpiteisiin; ja

ovat päättäneet tehdä sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen;

ovat sopineet seuraavasta:

AGREEMENT BETWEEN**THE GOVERNMENT OF FINLAND
AND THE MACEDONIAN GOVERN-
MENT ON THE PROMOTION AND
PROTECTION OF INVESTMENTS**

The Government of Finland and the Macedonian Government hereinafter referred to as the "Contracting Parties",

RECOGNISING the need to protect investments of the investors of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party on a non-discriminatory basis;

DESIRING to promote greater economic co-operation between them, with respect to investment by nationals and companies of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party;

RECOGNISING that agreement upon the treatment to be accorded such investment will stimulate the flow of private capital and the economic development of the Contracting Parties;

AGREEING that a stable framework for investment will contribute to maximising the effective utilisation of economic resources and improve living standards;

RECOGNISING that the development of economic and business ties can promote respect for internationally recognised labour rights;

AGREEING that these objectives can be achieved without relaxing health, safety and environmental measures of general application; and

Having resolved to conclude an Agreement concerning the promotion and protection of investments;

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

1 artikla

Määritelmät

Tässä sopimuksessa:

1. ”Sijoitus” tarkoittaa kaikenlaista varallisuutta, jonka sopimuspuolen sijoittajat ovat perustaneet tai hankkineet toisen sopimuspuolen alueella tämän sopimuspuolen lakien ja määräysten mukaisesti, mukaan luettuna erityisesti, ei kuitenkaan yksinomaan:

a) irtain ja kiinteä omaisuus tai omistus-oikeudet, kuten kiinnitykset, pantti-, vuokra- ja nautintaoikeudet ja muut vastaavat oikeudet;

b) osakkeet, joukkovelkakirjat tai muut osuudet yrityksestä;

c) vaateet rahan tai oikeudet suoritteisiin, joilla on taloudellista arvoa;

d) henkiseen omaisuuteen kohdistuvat oikeudet, kuten patentit, tekijänoikeudet, tavaramerkit, teolliset mallioikeudet, toiminimet ja maantieteelliset merkinnät, sekä tekniset valmistusmenetelmät, tietotaito ja goodwill-arvo; ja

e) lakiin, hallinnolliseen toimenpiteeseen tai toimivaltaisen viranomaisen kanssa tehtyyn sopimukseen perustuvat toimiluvat, mukaan luettuna luvat etsiä, ottaa käyttöön, louhia tai hyödyntää luonnonvaroja.

Mikään varallisuuden sijoitus- tai jälleensijoitusmuodon muutos ei vaikuta varallisuuden luonteeseen sijoituksena.

2. ”Sijoittaja” tarkoittaa:

a) luonnollista henkilöä, joka on jommankumman sopimuspuolen kansalainen sen lainsäädännön mukaisesti; tai

b) oikeushenkilöä, esimerkiksi yhtiötä, yleishyödyllistä laitosta tai järjestöä, joka on perustettu tai muodostettu sopimuspuolen lakien ja määräysten mukaisesti ja jonka toimipaikka on kyseisen sopimuspuolen lainkäyttöalueella, riippumatta siitä, onko sen tarkoituksena taloudellisen voiton tuottaminen ja onko sen vastuuta rajoitettu tai ei.

3. ”Tuotto” tarkoittaa sijoituksesta saatuja tuloja ja siihen sisältyy erityisesti, ei kuitenkaan yksinomaan voitto, osingot, korot, rojalitit, omaisuuden luovutusvoitto, hallin-

Article 1

Definitions

For the purpose of this Agreement:

1. The term "Investment" means every kind of asset established or acquired by an investor of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party in accordance with the laws and regulations of the latter Contracting Party including, in particular, though not exclusively:

a) movable and immovable property or any property rights such as mortgages, pledges, leases, usufruct and similar rights;

b) shares in and stocks and debentures of a company or any other form of participation in a company;

c) claims to money or rights to performance having an economic value;

d) intellectual property rights, such as patents, copyrights, trade marks, industrial designs, business names and geographical indications, as well as technical processes, know-how and goodwill; and

e) concessions conferred by law, by administrative act or under a contract by a competent authority, including concessions to search for, develop, extract or exploit natural resources.

Any change in the form in which assets are invested or reinvested does not affect their character as investments.

2. The term "Investor" means

a) any natural person who is a national of either Contracting Party in accordance with its laws; or

b) any legal entity such as company, institution or organisation, incorporated or constituted in accordance with the laws and regulations of one of the Contracting Parties and having its seat within the jurisdiction of that Contracting Party, irrespective of whether or not for profit and whether its liabilities are limited or not.

3. The term "Returns" means the amounts yielded by investments and in particular, though not exclusively, shall include profits, dividends, interest, royalties, capital

nointikorvaukset, lisenssimaksut tai muut vastaavat sijoitukseen liittyvät suoritukset.

Uudelleensijoitettua tuottoa kohdellaan samalla tavalla kuin alkuperäistä sijoitusta.

4. ”Alue” tarkoittaa:

a) Suomalaisen osapuolen osalta (Suomen valtiolle kuuluvaa) maa-aluetta, sisäisiä aluevesiä ja aluemerta ja niiden yläpuolella olevaa ilmatilaa sekä aluemerren ulkopuolisia merivyöhykkeitä, mukaan luettuna merenpohja ja sen sisusta, joihin nähden Suomen valtiolla on täysivaltaiset oikeudet tai lainkäyttövalta voimassa olevan kansallisen lainsäädäntönsä ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti näiden alueiden luonnonvarojen tutkimisen ja hyödyntämisen osalta.

b) Makedonialaisen osapuolen osalta maa-aluetta, vesiä ja ilmatilaa, joihin nähden Makedonian valtiolla on täysivaltaiset oikeudet ja lainkäyttövalta kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

2 artikla

Sijoitusten edistäminen ja suojaaminen

1. Kumpikin sopimuspuoli edistää alueellaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksia ja hyväksyy tällaiset sijoitukset lakinsa ja määräystensä mukaisesti.

2. Kumpikin sopimuspuoli myöntää alueellaan oikeudenmukaisen kohtelun sekä täysimääräisen ja jatkuvan suojan ja turvan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille ja niiden tuotolle.

3. Kumpikaan sopimuspuoli ei alueellaan haittaa kohtuuttomasti tai syrjivillä toimenpiteillä toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoitusten laajentamista, toimintaa, hoitoa, ylläpitoa, käyttöä, hyödyntämistä ja myyntiä tai muuta luovuttamista.

3 artikla

Avoimuusperiaate

Kumpikin sopimuspuoli julkaisee viipy-

gains, management fees, licence fees or other similar payments related to an investment.

Reinvested returns shall enjoy the same treatment as the original investment.

4. The term "Territory" means:

a) in respect of the Finnish Party, the land territory, internal waters and territorial sea of the State of the Contracting Party and the airspace above them, as well as the maritime zones beyond the territorial sea, including the seabed and subsoil, over which the State of that Contracting Party exercises sovereign rights or jurisdiction in accordance with its national laws in force and international law, for the purpose of exploration and exploitation of the natural resources of such areas.

b) in respect of the Macedonian Party, the land territory, water and airspace, over which the State of the Contracting Party exercises, in accordance with international law, sovereign rights and jurisdiction.

Article 2

Promotion and Protection of Investments

1. Each Contracting Party shall promote in its territory investments by investors of the other Contracting Party and shall, in accordance with its laws and regulations, admit such investments.

2. Each Contracting Party shall in its territory accord to investments and returns of investments of investors of the other Contracting Party fair and equitable treatment and full and constant protection and security.

3. Neither Contracting Party shall in its territory impair by unreasonable or discriminatory measures the expansion, operation, management, maintenance, use, enjoyment and sale or other disposition of investments of investors of the other Contracting Party.

Article 3

Transparency

Each Contracting Party shall promptly

mättä tai pitää muuten julkisesti saatavilla yleisesti sovellettavat lakinsa, määräyksensä ja tuomioistuintensa päätökset sekä kansainväliset sopimukset, jotka voivat vaikuttaa toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksiin.

4 artikla

Sijoitusten kohtelu

1. Sijoituksille, joita sopimuspuolen sijoittajat tekevät toisen sopimuspuolen alueella, tai näiden tuotolle myönnetään yhtä edullinen kohtelu kuin jälkimmäinen sopimuspuoli myöntää omien sijoittajiensa tai kolmannen maan sijoittajien sijoituksille ja näiden tuotolle, sen mukaan kumpi niistä on sijoittajalle edullisempi.

2. Sopimuspuoli myöntää toisen sopimuspuolen sijoittajille sijoitusten hoidon, ylläpidon, käytön, hyödyntämisen tai myynnin osalta yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää omille sijoittajilleen tai kolmannen maan sijoittajille, sen mukaan kumpi niistä on sijoittajalle edullisempi.

3. Kumpikaan sopimuspuoli ei alueellaan kohdista toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksiin pakottavia toimenpiteitä, jotka koskevat tarvikkeiden hankintaa, tuotantovälineitä, toimintaa, kuljetuksia tai sen tuotteiden markkinointia, tai muita vastaavia toimenpiteitä, joilla on kohtuuttomia tai syrjiviä vaikutuksia.

5 artikla

Poikkeukset

Tämän sopimuksen määräysten ei katsota velvoittavan sopimuspuolta ulottamaan toisen sopimuspuolen sijoittajiin tai näiden sijoituksiin kohtelua, etua tai erivapautta, joka perustuu:

a) olemassaolevaan tai tulevaan vapaa-kauppa-alueeseen, tulliliittoon, yhteismarkkinoihin, talousliittoon tai vastaavaan ta-

publish, or otherwise make publicly available, its laws, regulations and judicial decisions of general application as well as international agreements which may affect the investments of investors of the other Contracting Party.

Article 4

Treatment of Investments

1. Investments made by investors of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party, or returns related thereto, shall be accorded treatment which is not less favourable than that which the latter Contracting Party accords to the investments and returns made by its own investors or by investors of any third state, whichever is the more favourable to the investor.

2. Investors of one Contracting Party shall be accorded by the other Contracting Party, as regards the management, maintenance, use, enjoyment or disposal of their investments, treatment which is not less favourable than the latter Contracting Party accords its own investors or to investors of any third state, whichever is the more favourable to the investor.

3. Each Contracting Party shall in its territory not impose mandatory measures on investments by investors of the other Contracting Party concerning purchase of materials, means of production, operation, transport, marketing of its products or similar measures having unreasonable or discriminatory effects.

Article 5

Exceptions

The provisions of this Agreement shall not be construed so as to oblige one Contracting Party to extend to the investors or investments by investors of the other Contracting Party the benefit of any treatment, preference or privilege by virtue of:

a) any existing or future free trade area, customs union, common market, economic union or other similar economic integration

loudellista yhdentymistä koskevaan sopimukseen, jonka osapuolena toinen sopimuspuoli on tai jonka osapuoleksi se voi tulla;

b) kokonaan tai pääasiassa verotusta koskevaan kansainväliseen sopimukseen tai järjestelyyn;

c) kokonaan tai pääasiassa sijoituksia koskevaan monenväliseen yleissopimukseen tai sopimukseen.

6 artikla

Pakkolunastus

1. Sopimuspuolen sijoittajien toisen sopimuspuolen alueella olevia sijoituksia ei pakkolunasteta tai kansallisteta eikä niihin kohdisteta muita suoria tai välillisiä toimenpiteitä, joilla on pakkolunastusta tai kansallistamista vastaava vaikutus (jäljempänä ”pakkolunastus”), ellei sitä tehdä yleisen edun vuoksi, ketään syrjimättä, oikeudenmukaista menettelyä noudattaen ja maksamalla siitä välitön, riittävä ja tosiasiallinen korvaus.

2. Tällainen korvaus vastaa pakkolunastetun sijoituksen kohtuullista markkina-arvoa, joka sillä oli välittömästi ennen pakkolunastuksen suorittamista tai ennen kuin pakkolunastus tuli yleiseen tietoon, sen mukaan kumpi ajankohdista on aikaisempi. Korvaukseen sisältyy kyseisen valuutan kaupallisen markkinakoron mukainen korko pakkolunastetun omaisuuden menettämispäivästä korvauksen maksupäivään saakka.

3. Sijoittajalla, jonka sijoituksia pakkolunastetaan, on oikeus saada asia viipymättä kyseisen sopimuspuolen oikeusviranomaisen tai muiden toimivaltaisten viranomaisen käsiteltäväksi, sekä oikeus sijoitustensa arvonmäärittämiseen tässä artiklassa mainittujen periaatteiden mukaisesti.

7 artikla

Menetysten korvaaminen

1. Sopimuspuoli myöntää toisen sopimuspuolen sijoittajille, joiden kyseisen sopimuspuolen alueella oleville sijoituksille aiheutuu menetyksiä tällä alueella olevan

agreement to which one of the Contracting Parties is or may become a party,

b) any international agreement or arrangement relating wholly or mainly to taxation, or

c) any multilateral convention or treaty relating wholly or mainly to investments.

Article 6

Expropriation

1. Investments by investors of a Contracting Party in the territory of the other Contracting Party shall not be expropriated, nationalised or subjected to any other measures, direct or indirect, having effect equivalent to expropriation or nationalisation (hereinafter referred to as "expropriation") except for a public interest, on a non-discriminatory basis, under due process of law and against prompt, adequate and effective compensation.

2. Such compensation shall amount to the fair market value of the expropriated investment at the time immediately before the expropriation was taken or became public knowledge, whichever is earlier. Compensation shall include interest at a commercial rate established on a market basis for the currency in question from the date of dispossession of the expropriated property until the date of actual payment.

3. The investor whose investments are expropriated, shall have the right to prompt review by a judicial or other competent authority of that Contracting Party of its case and of valuation of its investments in accordance with the principles set out in this Article.

Article 7

Compensation for Losses

1. Investors of one Contracting Party whose investments in the territory of the other Contracting Party suffer losses owing to war or other armed conflict, a state of na-

sodan tai muun aseellisen selkkauksen, kansallisen hätätilan, kansannousun, kapinan tai mellakan vuoksi, edunpalautuksen, hyvityksen, korvauksen tai muun järjestelyn osalta yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää omille sijoittajilleen tai kolmannen maan sijoittajille, sen mukaan kumpi niistä on sijoittajan mukaan tälle edullisempi.

2. Sen vaikuttamatta tämän artiklan 1 kappaleen soveltamiseen, sopimuspuolen sijoittajalle, joka kyseisessä kappaleessa tarkoitettussa tilanteessa kärsii toisen sopimuspuolen alueella menetyksiä, jotka johtuvat:

a) siitä, että viimeksi mainitun sopimuspuolen asevoimat tai viranomaiset ovat pakko-ottaneet sen sijoituksen tai sijoituksen osan, tai

b) siitä, että viimeksi mainitun sopimuspuolen asevoimat tai viranomaiset ovat tuhonneet sen sijoituksen tai sijoituksen osan, kun se ei ole aiheutunut taistelutilanteesta tai kun tilanne ei olisi edellyttänyt sitä,

myönnetään viimeksi mainitun sopimuspuolen toimesta edunpalautus tai korvaus, jonka tulee kummassakin tapauksessa olla välitön, riittävä ja tosiasiallinen.

3. Sijoittajilla, joiden sijoituksille aiheutuu menetyksiä tämän artiklan 2 kappaleen mukaisesti, on oikeus saada tapauksensa viipymättä kyseisen sopimuspuolen oikeusviranomaisten tai muiden toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi, sekä oikeus sijoitustensa arvonmääritykseen tämän artiklan 2 kappaleessa mainittujen periaatteiden mukaisesti.

8 artikla

Vapaat siirrot

1. Kumpikin sopimuspuoli varmistaa toisen sopimuspuolen sijoittajille oikeuden siirtää vapaasti näiden sijoituksia alueelleen ja alueeltaan. Sijoituksiin liittyviin siirtomaksuihin sisältyvät erityisesti, ei kuitenkaan yksinomaan:

a) peruspääoma sekä sijoituksen ylläpitämiseen tai kasvattamiseen tarkoitettut lisäsumat;

tional emergency, revolt, insurrection or riot in the territory of the latter Contracting Party, shall be accorded by the latter Contracting Party, treatment, as regards restitution, indemnification, compensation or other settlement, no less favourable than that which the latter Contracting Party accords to its own investors or investors of any third state, whichever, according to the investor, is the more favourable to him.

2. Without prejudice to paragraph 1 of this Article, investors of one Contracting Party who, in any of the situations referred to in that paragraph, suffer losses in the territory of the other Contracting Party resulting from:

a) requisitioning of its investment or a part thereof by the latter's armed forces or authorities, or

b) destruction of its investment or a part thereof by the latter's armed forces or authorities, which was not caused in combat action or was not required by the necessity of the situation,

shall be accorded by the latter Contracting Party restitution or compensation which in either case shall be prompt, adequate and effective.

3. Investors whose investments suffer losses in accordance to paragraph 2 of this Article, shall have the right to prompt review by a judicial or other competent authority of that Contracting Party of its case and of valuation of its investments in accordance with the principles set out in paragraph 2 of this Article.

Article 8

Free Transfer

1. Each Contracting Party shall ensure to investors of the other Contracting Party the free transfer, into and out of its territory, of their investments. Transfer payments related to investments shall include in particular, though not exclusively:

a) principal and additional amounts to maintain or increase the investment;

b) tuotto;
c) kokonaan tai osittain tapahtuvasta sijoituksen myynnistä tai realisoinnista saadut tulot;

d) sijoituksen toiminnasta aiheutuvien kulujen maksamiseen vaaditut rahasummat kuten lainojen takaisinmaksut tai muut vastaavat kulut;

e) tämän sopimuksen 6 ja 7 artiklan mukaisesti maksettavat korvaukset;

f) riitojen ratkaisusta johtuvat maksut;

g) ulkomailta palkatun ja sijoituksen yhteydessä työskentelevän henkilökunnan ansiotulot ja muut palkkiot.

2. Kumpikin sopimuspuoli varmistaa edelleen, että tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetut siirrot tehdään rajoituksetta ja viipymättä vapaasti vaihdettavassa valuutassa ja siirtopäivänä sovellettavan markkinakurssin mukaisesti. Jos markkinakurssia ei ole käytettävissä, sovellettava vaihtokurssi vastaa mahdollisuuksien mukaan viimeisintä vaihtokurssia, jota on käytetty kyseessä olevien valuuttojen muuttamiseksi erityisnosto-oikeuksiksi.

9 artikla

Sijaantulo

Jos sopimuspuoli tai sen edustajaksi määrätty taho suorittaa maksun toisen sopimuspuolen alueella olevaan sijoitukseen liittyvän korvausvastuuta koskevan sopimuksen, takuun tai vakuutus sopimuksen perusteella, viimeksi mainittu sopimuspuoli tunnustaa sijoittajan oikeuksien ja vaateiden siirtämisen ensin mainitulle sopimuspuolelle tai sen edustajaksi määrätylle taholle, sekä ensin mainitun sopimuspuolen tai sen edustajaksi määrätyn tahon oikeuden käyttää näitä oikeuksia ja vaateita sijaantulon perusteella samassa määrin kuin niiden edellinen haltija.

10 artikla

Neuvottelut

Sopimuspuolet neuvottelevat ajoittain keskenään käsitelläkseen tämän sopimuk-

b) returns;
c) proceeds obtained from the total or partial sale or liquidation of an investment;

d) amounts required for payment of expenses which arise from the operation of the investment, such as loans repayments or other similar expenses;

e) compensation payable pursuant to Articles 6 and 7;

f) payments arising out of the settlement of a dispute;

g) earnings and other remuneration of personnel engaged from abroad working in connection with an investment.

2. Each Contracting Party shall further ensure, that transfers referred to in paragraph 1 of this Article shall be made without any restriction or delay in a freely convertible currency and at the prevailing market rate of exchange applicable on the date of transfer. If a market rate is unavailable, the rate to be used shall be the most recent exchange rate for conversions of the currencies concerned into Special Drawing Rights, if applicable.

Article 9

Subrogation

If a Contracting Party or its designated agency makes a payment under an indemnity agreement, guarantee or contract of insurance given in respect of an investment of an investor in the territory of the other Contracting Party, the latter Contracting Party shall recognise the assignment of any right or claim of such investor to the former Contracting Party or its designated agency and the right of the former Contracting Party or its designated agency to exercise by virtue of subrogation any such right and claim to the same extent as its predecessor in title.

Article 10

Consultations

The Contracting Parties shall consult each other from time to time for reviewing the

sen täytäntöönpanoa ja tarkastellakseen sellaisia kysymyksiä, joita tästä sopimuksesta voi johtua. Tällaiset neuvottelut käydään sopimuspuolten toimivaltaisten viranomais-ten välillä sellaisessa paikassa ja sellaisena ajankohtana, joista on sovittu asianmukai-sella tavalla.

11 artikla

Sijoittajan ja sopimuspuolen väliset riidat

1. Sopimuspuolen ja toisen sopimuspuolen sijoittajan väliset riidat, jotka johtuvat suoraan sijoituksesta, tulisi ratkaista sovinnollisesti riidan osapuolten kesken.

2. Jos riitaa ei ole ratkaistu kolmen (3) kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona riidasta on ilmoitettu kirjallisesti, riita voidaan sijoittajan valinnan mukaisesti saattaa:

a) sen sopimuspuolen toimivaltaiseen tuomioistuimeen, jonka alueella sijoitus on tehty; tai

b) ratkaistavaksi välimiesmenettelyn avulla sijoituksia koskevien riitaisuuksien kansainväliseen ratkaisukeskukseen (ICSID), joka on perustettu 18 päivänä maaliskuuta 1965 Washingtonissa allekirjoitettavaksi avatun, valtioiden ja toisten valtioiden kansalaisten välisten sijoituksia koskevien riitaisuuksien ratkaisemista koskevan yleissopimuksen mukaisesti (jäljempänä ”keskus”), jos keskus on käytettävissä; tai

c) välimiesmenettelyyn keskuksen ylimääräisten järjestelyjen mukaisesti, jos ainoastaan toinen sopimuspuolista on allekirjoittanut tämän artiklan b kohdassa tarkoitetun yleissopimuksen; tai

d) tilapäiseen välimiesoikeuteen, joka perustetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen kauppaoikeuden komitean (UNCITRAL) välimiesmenettelysääntöjen mukaisesti, elleivät riidan osapuolet toisin sovi.

3. Sijoittaja, joka on saattanut riidan kansalliseen tuomioistuimeen, voi kuitenkin vielä saattaa sen jonkin tämän artiklan 2 kappaleen b—d kohdassa mainitun välimiesoikeuden käsiteltäväksi, jos hän ilmoit-

implementation of this Agreement and studying any issue that may arise from this Agreement. Such consultations shall be held between the competent authorities of the Contracting Parties at a place and at a time agreed upon through appropriate channels.

Article 11

Disputes between an Investor and a Contracting Party

1. Any dispute arising directly out of an investment between one Contracting Party and an investor of the other Contracting Party should be settled amicably between the two parties concerned.

2. If the dispute has not been settled within three (3) months, from the date at which it was raised in writing, the dispute may, at the choice of the investor, be submitted:

a) to the competent courts of the Contracting Party in whose territory the investment is made; or

b) to arbitration by the International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID), established pursuant to the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States, opened for signature at Washington on 18 March 1965 (hereinafter referred to as the ”Centre”), if the Centre is available; or

c) to arbitration by the Additional Facility of the Centre, if only one of the Contracting Parties is a signatory to the Convention set out in subparagraph (b) of this Article; or

d) to any ad hoc arbitration tribunal, which unless otherwise agreed upon by the parties to the dispute, is to be established under the Arbitration Rules of the United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL).

3. An investor who has submitted the dispute to a national court may nevertheless have recourse to one of the arbitral tribunals mentioned in paragraphs 2 (b)—(d) of this Article if, before judgement has been deliv-

taa luopuvansa tapauksen ajamisesta kansallisessa oikeudenkäynnissä ja vetää tapauksen pois ennen kuin kansallinen tuomioistuin on antanut tapauksen asiasisältöä koskevan tuomion.

4. Kumpikaan sopimuspuolista, joka on riidan osapuolena, ei voi esittää vastalauseita missään välimiesmenettelyn tai välimiestuomion täytäntöönpanon vaiheessa sillä perusteella, että sijoittaja, joka on riidan toisen osapuolena, on saanut vakuutuksen perusteella hyvityksen, joka kattaa sen menetykset kokonaan tai osittain.

5. Välimiestuomio on lopullinen ja sitoo riidan osapuolia, ja se pannaan täytäntöön kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

6. Välimiestuomio perustuu:

- tämän sopimuksen määräyksiin;
- sen sopimuspuolen kansalliseen lainsäädäntöön, jonka alueella sijoitus on tehty, mukaan luettuna kansainväliseen yksityisoikeuteen liittyvät säännöt;
- kansainvälisen oikeuden sääntöihin ja yleisesti hyväksytyihin periaatteisiin.

12 artikla

Sopimuspuolten väliset riidat

1. Sopimuspuolten väliset riidat, jotka koskevat tämän sopimuksen tulkintaa ja soveltamista, ratkaistaan mahdollisuuksien mukaan diplomaattiteitse.

2. Jos riitaa ei voida ratkaista tällä tavoin kuuden (6) kuukauden kuluessa siitä päivästä lukien, jona jompikumpi sopimuspuoli on pyytänyt neuvotteluja, se saatetaan jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä välimiesoikeuden ratkaistavaksi.

3. Välimiesoikeus perustetaan kutakin yksittäistapausta varten seuraavalla tavalla. Kahden (2) kuukauden kuluessa välimiesmenettelyä koskevan pyynnön vastaanottamisesta, kumpikin sopimuspuoli nimittää yhden välimiesoikeuden jäsenen. Nämä kaksi jäsentä valitsevat kolmannen maan kansalaisen, joka molempien sopimuspuol-

ered on the subject matter by a national court, the investor declares not to pursue the case any longer through national proceedings and withdraws the case.

4. Neither of the Contracting Parties, which is a party to a dispute, can raise an objection, at any phase of the arbitration procedure or of the execution of an arbitral award, on account of the fact that the investor, which is the opposing party of the dispute, had received an indemnification covering a part or the whole of its losses by virtue of an insurance.

5. The award shall be final and binding for the parties to the dispute and shall be executed according to national law.

6. The arbitration award shall be based on:

- the provisions of this agreement;
- the national law of the Contracting Party in whose territory the investment was made, including the rules relative to conflicts of law;
- the rules and the universally accepted principles of international law.

Article 12

Disputes between the Contracting Parties

1. Disputes between the Contracting Parties concerning the interpretation and application of this Agreement shall, as far as possible, be settled through diplomatic channels.

2. If the dispute cannot thus be settled within six (6) months, following the date on which such negotiations were requested by either Contracting Party, it shall at the request of either Contracting Party be submitted to an Arbitral Tribunal (hereinafter "Tribunal").

3. Such a Tribunal shall be constituted for each individual case in the following way. Within two (2) months of the receipt of the request for arbitration, each Contracting Party shall appoint one member of the Tribunal. Those two members shall then select a national of a third State who on approval by the two Contracting Parties shall be ap-

ten hyväksynnästä nimitetään välimiesoikeuden puheenjohtajaksi. Puheenjohtaja nimitetään neljän (4) kuukauden kuluessa kahden muun jäsenen nimittämispäivästä.

4. Jos tarvittavia nimityksiä ei ole tehty tämän artiklan 3 kappaleessa mainittujen ajanjaksojen kuluessa, kumpi tahansa sopimuspuoli voi muun sopimuksen puuttuessa pyytää Kansainvälisen tuomioistuimen puheenjohtajaa tekemään tarvittavat nimitykset. Jos Kansainvälisen tuomioistuimen puheenjohtaja on jommankumman sopimuspuolen kansalainen tai on muuten estynyt hoitamaan kyseistä tehtävää, virkaiältään seuraavaksi vanhintaa Kansainvälisen tuomioistuimen jäsentä, joka ei ole kummankaan sopimuspuolen kansalainen tai joka ei muutoin ole estynyt hoitamaan kyseistä tehtävää, pyydetään tekemään tarvittavat nimitykset.

5. Välimiesoikeus tekee päätöksensä äänen enemmistöllä. Välimiesoikeuden päätökset ovat lopullisia ja sitovat molempia sopimuspuolia. Kumpikin sopimuspuoli vastaa nimittämänsä jäsenen kustannuksista ja edustuksensa aiheuttamista kustannuksista välimiesmenettelyn aikana. Molemmat sopimuspuolet vastaavat yhtä suurin osuuksin puheenjohtajan kustannuksista sekä muista mahdollisista kustannuksista. Välimiesoikeus voi tehdä erilaisen päätöksen kustannusten jakamisen osalta. Kaikilta muilta osin välimiesoikeus päättää omista menettelysäännöistään.

6. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaiset riidat ratkaistaan tämän sopimuksen ja yleisesti tunnustettujen kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti.

13 artikla

Luvat

1. Kumpikin sopimuspuoli kohtelee lakinsa ja määräystensä mukaisesti suotuisasti lupahakemuksia ja myöntää nopeasti luvat, joita sen alueella tarvitaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksia varten.

2. Kumpikin sopimuspuoli myöntää lakinsa ja määräystensä mukaisesti väliaikaisen maahantulo- ja oleskeluluvan ja antaa tarvittavat asiakirjat sellaisille luonnollisille

pointed Chairman of the Tribunal. The Chairman shall be appointed within four (4) months from the date of appointment of the other two members.

4. If within the periods specified in paragraph 3 of this Article the necessary appointments have not been made, either Contracting Party may, in the absence of any other agreement, invite the President of the International Court of Justice to make any necessary appointments. If the President is a national of either Contracting Party or is otherwise prevented from discharging the said function, the Member of the International Court of Justice next in seniority who is not a national of either Contracting Party or is not otherwise prevented from discharging the said function, shall be invited to make the necessary appointments.

5. The Tribunal shall reach its decision by a majority of votes. The decisions of the Tribunal shall be final and binding on both Contracting Parties. Each Contracting Party shall bear the costs of the member appointed by that Contracting Party and of its representation at the arbitral proceedings. Both Contracting Parties shall assume an equal share of the costs of the Chairman, as well as any other costs. The Tribunal may make a different decision regarding the sharing of the costs. In all other respects, the Tribunal shall determine its own rules of procedure.

6. Issues in dispute under paragraph 1 of this Article shall be decided in accordance with this Agreement and the generally recognised principles of international law.

Article 13

Permits

1. Each Contracting Party shall, subject to its laws and regulations, treat favourably the applications and grant expeditiously the necessary permits required in its territory in connection with investments by investors of the other Contracting Party.

2. Each Contracting Party shall, subject to its laws and regulations, grant temporary entry and stay and provide any necessary documentation to natural persons employed

henkilöille, jotka on palkattu ulkomailta työskentelemään toisen sopimuspuolen sijoittajan sijoituksen yhteydessä avainhenkilökuntana, kuten johtajina, asiantuntijoina tai teknisenä henkilökuntana, sekä myöntää väliaikaisen maahantulo- ja oleskeluluvan tällaisten työntekijöiden perheenjäsenille (puolisolle ja alaikäisille lapsille) samaksi ajanjaksoksi kuin kyseisille työntekijöille.

14 artikla

Muiden määräysten soveltaminen

1. Jos jommankumman sopimuspuolen lainsäädännön määräykset tai tämän sopimuksen lisäksi sopimuspuolten välillä olemassaolevat tai myöhemmin vahvistettavat kansainvälisen oikeuden mukaiset velvoitteet sisältävät joko yleisiä tai erityisiä määräyksiä, joiden mukaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille voidaan myöntää edullisempi kohtelu kuin tämän sopimuksen mukainen kohtelu, sellaiset määräykset ovat ensisijaisia tämän sopimuksen määräyksiin nähden siinä määrin kuin ne ovat sijoittajalle edullisempia.

2. Kumpikin sopimuspuoli noudattaa muita velvoitteita, joita sillä mahdollisesti on toisen sopimuspuolen sijoittajan yksittäisen sijoituksen osalta.

15 artikla

Sopimuksen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan kaikkiin sijoituksiin, joita jommankumman sopimuspuolen sijoittajat ovat tehneet toisen sopimuspuolen alueella, riippumatta siitä, onko ne tehty ennen tämän sopimuksen voimaantuloa tai sen jälkeen, mutta sitä ei sovelleta sellaisiin sijoituksiin koskeviin riitoihin tai vaateisiin, jotka ovat syntyneet ennen sopimuksen voimaantuloa.

16 artikla

Voimaantulo, voimassaoloaika ja voimasaolon päättäminen

1. Sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen,

from abroad as key personnel, including executives, managers, specialists or technical personnel who work in connection with an investment by an investor of the other Contracting Party, as well as grant temporary entry and stay to members of their families (spouse and minor children) for the same period as the persons employed.

Article 14

Application of other Rules

1. If the provisions of law of either Contracting Party or obligations under international law existing at present or established hereafter between the Contracting Parties in addition to this Agreement contain a regulation, whether general or specific, entitling investments made by investors of the other Contracting Party to a treatment more favourable than is provided for by this Agreement, such provisions shall, to the extent that they are more favourable to the investor, prevail over this Agreement.

2. Each Contracting Party shall observe any other obligation it may have with regard to a specific investment of an investor of the other Contracting Party.

Article 15

Application of the Agreement

This Agreement shall apply to all investments made by investors of either Contracting Party in the territory of the other Contracting Party, whether made before or after the entry into force of this Agreement, but shall not apply to any dispute or claim concerning an investment which arose before its entry into force.

Article 16

Entry into Force, Duration and Termination

1. The Contracting Parties shall notify

kun niiden valtiosäännön mukaiset vaatimukset tämän sopimuksen voimaantulolle on täytetty. Sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona jälkimmäinen ilmoitus on vastaanotettu.

2. Tämä sopimus on voimassa kahdenkymmenen (20) vuoden ajan, ja on sen jälkeen edelleen voimassa samoin ehdoin, kunnes jompikumpi sopimuspuoli ilmoittaa kirjallisesti toiselle sopimuspuolelle aikomuksestaan päättää sopimuksen voimassaolo kahdentoista (12) kuukauden kuluttua.

3. Sellaisten sijoitusten osalta, jotka on tehty ennen tämän sopimuksen voimassaolon päättämispäivää, 1-15 artiklan määräykset ovat edelleen voimassa seuraavan kahdenkymmenen (20) vuoden ajan tämän sopimuksen voimassaolon päättämispäivästä lukien.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet edustajat, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty kahtena kappaleena Skopjessa 25 päivänä tamikuuta 2001 suomen, makedonian ja englannin kielellä, kaikkien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset. Tekstien poiketessa toisistaan on englanninkielinen teksti ratkaiseva.

Suomen hallituksen puolesta

Makedonian hallituksen puolesta

each other when their constitutional requirements for the entry into force of this Agreement have been fulfilled. The Agreement shall enter into force on the thirtieth day following the date of receipt of the last notification.

2. This Agreement shall remain in force for a period of twenty (20) years and shall thereafter remain in force on the same terms until either Contracting Party notifies the other in writing of its intention to terminate the Agreement in twelve (12) months.

3. In respect of investment made prior to the date of termination of this Agreement the provisions of Articles 1 through 15 shall remain in force for a further period of twenty (20) years from the date of termination of this Agreement.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned representatives, duly authorised thereto, have signed the present Agreement.

Done in duplicate at Skopje on the 25th of January 2001 in the Finnish, Macedonian and English languages, all texts being equally authoritative. In case of divergence, the English text shall prevail.

FOR THE GOVERNMENT OF FINLAND

FOR THE MACEDONIAN
GOVERNMENT